

Jokilaaksojen pelastuslaitos
pelastuslaitos(at)jokipelastus.fi

VIITE Lausuntopyyntö 15.9.2020 Jokilaaksojen pelastuslaitoksen palvelutasopäätösluonnoksesta vuosille 2021-2024.

LAUSUNTO JOKILAAKSOJEN ALUEEN PELASTUSTOIMEN PALVELUTASOPÄÄTÖSLUONNOKSESTA VUOSILLE 2021-2024

Pohjois-Suomen aluehallintovirastoon on 15.9.2020 toimitettu lausuntopyyntö Jokilaaksojen pelastuslaitoksen palvelutasopäätösluonnoksesta vuosille 2021-2024. Palvelutasoluonnoksesta voidaan tiivistetysti todeta seuraavat asiat ja kehittämiskohteet:

- Palvelutasopäätös on kansilehdellä nimetty Jokilaaksojen pelastuslaitoksen palvelutasopäätökseksi. Pelastuslain (379/2011) 27.1 §:n mukaan alueen pelastustoimi vastaa pelastustoimen palvelutasosta ja pelastuslaitoksen toiminnan asianmukaisesta järjestämisestä sekä muista tässä laissa sille säädetyistä tehtävistä. Pelastuslain 29.1 §:n mukaan alueen pelastustoimi päättää palvelutasosta. Palvelutaso on 29.2 §:n mukaan voimassa määräajan. Palvelutasopäätös on siis alueen pelastustoimen eikä pelastuslaitoksen palvelutasopäätös. Asiakirjan kansilehti tulisi korjata tämän mukaiseksi. Kansilehdellä oleva vuosiluku tulisi myös korjata muotoon 2021-2024. Pelastuslain 29.1 §:n mukaisesti palvelutasopäätöksessä on selvitettävä alueella esiintyvät uhat ja arvioitava niistä aiheutuvat riskit.
- Palvelutasopäätösluonnoksen lisäksi Pohjois-Suomen aluehallintovirastolle on toimitettu 3.2.2020 luontipäivämäärällä merkitty Jokilaaksojen pelastuslaitoksen riskianalyysi. Riskianalyysin kansilehdelle on tehty punaisella leimalla merkintä, jossa todetaan: "KÄYTTÖ RAJOITETTU, Suojaustaso IV, JulkL (621/1999) 24.1§:n 8k". Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa tässä yhteydessä, että viranomaisten toimintaa ja viranomaisten asiakirjoja koskee lähtökohtaisesti julkisuusperiaate. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 1 §:n 1 momentin mukaan viranomaisten asiakirjat ovat julkisia, jollei tässä tai muussa laissa erikseen toisin säädetä. Julkisuuslain 3 §:n mukaan tässä laissa säädettyjen tiedonsaantioikeuksien ja viranomaisten velvollisuuksien tarkoituksena on toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja

yhteisöille mahdollisuus valvoa julkisen vallan ja julkisten varojen käyttöä, muodostaa vapaasti mielipiteensä sekä vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Julkisuuslain 9 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada tieto viranomaisen asiakirjasta, joka on julkinen. Julkisuuslain 10 §:n mukaan salassa pidettävästä viranomaisen asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon vain, jos niin erikseen tässä laissa säädetään. Kun vain osa asiakirjasta on salassa pidettävä, tieto on annettava asiakirjan julkisesta osasta, jos se on mahdollista niin, ettei salassa pidettävä osa tule tietoon. Julkisuuslain 10 §:ää koskevien hallituksen esityksen (HE 30/1998 vp) yksityiskohtaisten perustelujen mukaan tietojen antaminen lainkohdassa tarkoitettulla tavalla edellyttää, että asiakirjan salassa pidettävä osa on selvästi eroteltavissa julkisesta osasta ja että asiakirja on salassa pidettävien osien peittämisen jälkeenkin sellainen, että asiakirjan sisältö on ymmärrettävissä oikein. Julkisuuslain 17 §:n 1 momentin mukaan viranomainen on tämän lain mukaisia päätöksiä tehdessään ja muutoinkin tehtäviään hoitaessaan velvollinen huolehtimaan siitä, että tietojen saamista viranomaisen toiminnasta ei lain 1 § ja 3 § huomioon ottaen rajoiteta ilman asiallista ja laissa säädettyä perustetta eikä enempää kuin suojattavan edun vuoksi on tarpeellista. Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 8 kohdan mukaan salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat, jollei erikseen toisin säädetä, asiakirjat, jotka koskevat onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua taikka turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaista tutkintaa, jos tiedon antaminen niistä vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta tai sen kehittämistä, väestönsuojelun toteuttamista tai poikkeusoloihin varautumista, vaarantaisi turvallisuustutkinnan tai sen tarkoituksen toteutumisen, vaarantaisi tiedon saantia tutkintaa varten taikka loukkaisi onnettomuuden, vaaratilanteen tai poikkeuksellisen tapahtuman uhrien oikeuksia tai heidän muistoaan tai läheisiään. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto on em. riskianalyysiin tutustuessaan kiinnittänyt huomioita siihen, että riskianalyysi vaikuttaa sisältävän runsaasti sellaista tietoa, joka on muualta saatavissa julkisista lähteistä ja joka on hyvin samantapaisena luettavissa myös nyt lausuntopyynnöllä olevasta palvelutasopäätösluonnoksesta. Aluehallintovirasto ei tässä yhteydessä näe tarkoituksenmukaiseksi ottaa kantaa siihen, mikä tieto riskianalyysissä sen alustavan näkemyksen mukaan ei välttämättä täyttäisi julkisuuslaissa säädettyjä salassapitoperusteita. Aluehallintovirasto kuitenkin kehottaa Jokilaaksojen pelastuslaitosta ja Jokilaaksojen alueen pelastustoimea tarkoin vielä tarkastelemaan riskianalyysin salassapitoperustetta ja salassapitomerkinäitä siten, että merkinnöistä selvästi kävisi ilmi, miltä osin riskianalyysi on salassa pidettävää. Pohjois-Suomen aluehallintovirasto haluaa vielä tässä yhteydessä muistuttaa siitä, että viranomaisen asiakirja ei ole salassa pidettävä pelkästään sen perusteella, että se koskee onnettomuuksiin tai poikkeusoloihin varautumista, väestönsuojelua taikka turvallisuustutkintalain (525/2011) mukaista tutkintaa. Mahdolliselle salassapidolle on näiden edellytysten lisäksi säädetty ns. vahinkoedellytys, jonka mukaan, jos tiedon antaminen niistä vahingoittaisi tai vaarantaisi turvallisuutta tai sen kehittämistä,

väestönsuojelun toteuttamista tai poikkeusoloihin varautumista, vaarantaisi turvallisuustutkiminnan tai sen tarkoituksen toteutumisen, vaarantaisi tiedon saantia tutkintaa varten taikka loukkaisi onnettomuuden, vaaratilanteen tai poikkeuksellisen tapahtuman uhrien oikeuksia tai heidän muistoaan tai läheisiään.

- Palvelutasopäätöksen rakenne noudattaa pääsääntöisesti annettua ohjeistusta asiasta ja on rakenteeltaan looginen asiakirja. Se myös vastaa sisällöltään annettuja säädöserustan vaatimuksia. Palvelutasopäätökseen on kirjattu myös sellaisia asioita, joihin Pohjois-Suomen aluehallintoviraston pelastustoimi ja varautuminen -vastuualue ei ole lausunnossaan kiinnittänyt huomiota. Tällaisia asioita ovat mm. työsuojeluun ja ensihoitoon liittyvät asiat. Näitä asioita aluehallintovirastossa valvovat muut vastuualueet.
- Pelastuslain 29 §:n mukaan palvelutasopäätöksessä on määritettävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätöksen useista osioista puuttuu toimintaan osoitetut voimavarat (henkilötyövuodet). Palvelutasopäätös tulee tarkastella näiden osalta uudelleen. Palvelutasopäätöksestä ei voida myöskään esimerkiksi päätellä, miten voimavarat sijoittuvat pelastustoimialueella.
- Pelastuslain 56 § ja 57 § mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia, että sen sivutoimisella henkilöstöllä on riittävä koulutus sekä pelastustoimintaan osallistuvalla henkilöllä on Pelastusopiston opetussuunnitelman mukainen koulutus. Miten Jokilaaksojen pelastuslaitoksella huolehditaan em. asioista? Palvelutasopäätöksestä ei löydy kirjausta asioista.
- Palvelutasopäätöksessä on kuvattu lähes jokaisen asian kohdalla mittarit, mutta mittareiden merkitys jää epäselväksi.
- Palvelutasopäätöksessä esitetyt säädökset, niiden nimet ja niissä esitetty sisältö tulisi tarkistaa ja esittää täsmällisesti. Samoin eri viranomaisten ja organisaatioiden nimet tulisi tarkistaa.
 - Esimerkiksi kohdan 4.1.5. alla lukee, että ”*Pelastusviranomaiselle on säädetty valvontavelvoitteita myös kemikaalilaissa, laissa räjähdysvaarallisista aineista, nestekaasusetuksessa sekä useissa muissa alemman tason säädöksissä*”. Laki räjähdysvaarallisista aineista (263/1953) on kumottu Lailla vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), joka on voimassa 1.7.2005 alkaen. Kemikaalilaissa (599/2013) pelastuslaitosta tai pelastusviranomaista ei ole säädetty valvontaviranomaiseksi.
 - Kohdan 4.4 alla lukee, että ”*Öljyntorjuntaa kehitetään Ympäristökeskuksen vahvistaman Jokilaaksojen pelastuslaitoksen*

laatiman öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman mukaisesti". Alueelliset ympäristökeskukset on lakkautettu vuoden 2010 alusta ja viimeisimmän Jokilaaksojen pelastuslaitoksen öljyvahinkojen torjuntasuunnitelman on vahvistanut Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskus (ELY). Vuoden 2019 alusta ELY:ltä on poistunut tämä tehtävä eikä sekään enää vahvista pelastuslaitosten öljyvahinkojen torjuntasuunnitelmaa. Pelastuslaitoksen öljyvahinkojen torjuntatehtävän valvonta on lisäksi siirtynyt ELY-keskukselta aluehallintovirastolle osaksi pelastustoimen muuta valvontaa.

- Kappaleissa 4.2.2 ja 4.2.3 menevät asiat sekaisin. Kappaleessa 4.2.2 kerrotaan poikkeusoloista, vaikka kappale 4.2.3 käsittelee niitä. Kirjaamalla poikkeusoloja käsittelevät asiat yhteen kappaleeseen selkeytyisi sisältö. Lisäksi kalusto- ja tilavarauksista puuttuu maininta.
- Palvelutasopäätöksessä on kuvattu poikkeusoloja koskeva väestönsuojeluun liittyvät tehtävät ja organisaatio hyvin kevyesti sekä viitattu lähinnä asioihin liittyviin suunnitelmiin. Palvelutasopäätöksessä olisi hyvä kuvata em. asiat pääpiirteittäin sekä niihin liittyvät voimavarat huomioiden asioihin liittyvät salassapitosäädökset.
- Palvelutasopäätöksessä tulisi kuvata paremmin johtamisen rakentuminen pelastustoimialueella. Palvelutasopäätöksen kuvauksesta ilmenee tällä hetkellä johtamisen rakentuminen hyvin yleisellä tasolla.
- Sisäministeriön ohjeessa 18.12.2019 (SMDno-2019-2337) korostetaan, että palvelutasopäätöksessä tulee olla pelastuslain 29 §:n mukainen suunnitelma palvelutason kehittämisestä kustannusarvioineen omana kokonaisuutenaan. Palvelutasopäätöksestä puuttuu pääsääntöisesti maininta kehittämissuunnitelman aiheuttamista kustannusvaikutuksista.
- Palvelutasopäätöksessä tulee määritellä palvelut ja niiden taso. Nyt esitetyssä palvelutasopäätöksessä tavoitteet, päätös palvelutasosta ja päätös palvelutason kehittämisestä käsittelevät osittain samaa asiaa varsinaisen päätöksen jäädessä monesti hyvin epäselväksi ja vaillinaiseksi. Esimerkiksi poikkeusoloja käsittelevän kappaleen 4.2.3 päätös palvelutasosta on hyvin ohut. Asiat päätöksessä palvelutason kehittämisestä tulisi nostaa päätös palvelutasosta -otsikon alle.

PSAVI toteaa, että tässä lausunnossa sen esittämät kannanotot ja näkemykset eivät ole täysin kattavia ja lopullisia kannanottoja Jokilaaksojen alueen pelastustoimen palvelutasopäätöksestä.

Hyväksytty palvelutasopäätös tulee lähettää aluehallintovirastolle sähköpostitse osoitteeseen kirjaamo.pohjois@avi.fi viitteellä PSAVI 7130/2020.

Lisätietoja asiasta antaa pelastusylitarkastaja Jarno Soisalo,
jarno.soisalo@avi.fi, puh. +358 295 016 628.

Johtaja

Pasi Ryytänen

Pelastusylitarkastaja

Jarno Soisalo

Tämä asiakirja PSAVI/7130/2020 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSAVI/7130/2020 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Ryynänen Pasi 09.10.2020 11:44

Esittelijä Soisalo Jarno 09.10.2020 11:34